

Mindre bidrag

En Cicero-sekvens hos Rasmus Bartholin

I sin *qvæstio De studio lingvæ Danicæ* fra 1657 argumenterer Rasmus Bartholin for at fremme brugen af det danske sprog på latinens bekostning, men må, som den akademiske tradition krævede det, selv fremsætte argumentationen herfor på latin.

I sin tale indfletter han implicit og eksplicit en række referencer til romerske *autores*.¹

Et tilsyneladende upåagtet antiklån finder vi henimod talens slutning, hvor Bartholin erkender, at viljen til at anvende det danske sprog i tilfælde, hvor man hidtil har foretrukket et fremmed tungemål – og f.eks. ikke oversat en udenlandsk tekst til modersmålet – beror på spørgsmålet om, hvorvidt det fører ære og ros med sig. Her siger nu Bartholin:²

Honos alit artes, omnesqve incenduntur ad studia, gloria; iacentqve ea semper, qvæ apud qvosqve improbantur. Si enim Doctissimis nostrorum laudi datum esset, qvod lingva sua perspicue & eleganter scriberent, qvam multos creditis futuros etiam apud nos Demosthenes? Summam eruditionem, Romani sitam putabant, in eloquentiâ studio: igitur Cicero eloquentia excellere studebat. Musica apud Græcos æstimabatur, ergo in Græcia ita excolebatur Musica, ut Themistocles, in epulis cum recusaret Citharam, habitus fuerit indoctor.

Hele denne passage er kalkeret tæt over en sekvens i indledningen til *Tusculanae Disputationes*, hvor Cicero redegør for, hvorfor han ifører den græske filosofi romersk sprogdragt. Herunder kommer han ind på, at kun den kunst, der finder anerkendelse, vokser i styrke. Det hedder herom (1.4):³

An censemus, si Fabio, nobilissimo homini, laudi datum esset quod pinget, non multos etiam apud nos futuros Polyclitos et Parrhasios fuisse? Honos alit artes, omnesque incenduntur ad studia gloria, iacentque ea semper quae apud quosque improbantur. Summam eruditionem Graeci sitam censebant in nervorum vocumque cantibus; igitur et Epaminondas, princeps meo iudicio Graeciae, fidibus praeclare cecinisse dicitur, Themistoclesque aliquot ante annos cum in epulis recusasset lyram, est habitus indoctor.

At Bartholin her bygger på Cicero, er uden for enhver tvivl. Blot har Bartholin – formentlig ikke mindst for emfasens skyld – foretrukket at anbringe Ciceros anden periode med dens prægnante udsagn *Honos alit artes* forrest i argumentationen; andre justeringer skyldes især, at Bartholin modsat Cicero har ønsket at belyse sin påstand med et eksempel hentet fra retorikken.

På Bartholins tid, hvor opøvelsen i latinsk sprogfærdighed for en ikke ringe

del beroede på udenadslære af antik romersk litteratur, var klassikerlån ikke blot almindelige, men – og dette navnlig når de var vel elaborerede – også rosverdige, for så vidt som de var tegn på dannelse. Selv om Bartholin i det foreliggende tilfælde ikke expliciterer navnet på sit forlæg, er det derfor ikke umuligt, at hans lærde kolleger straks har været på det rene med sekvensens proveniens og værdsat Bartholins imitation.

I så fald ville de også i disse linier finde en immanent bekræftelse på, at den tanke, som Bartholin plæderede for, ikke blot var af efemer karakter, men allerede i antikken var blevet formuleret på det sprog, de selv tog i anvendelse i lærde sammenhænge, nemlig latinen, hvor Ciceros opfattelse af, at romerne skulle behandle højere materier ikke alene på græsk, men også – og snarere – på latin, havde sejret i den grad, at de nu mange sekler efter selv talte latin (og ikke græsk), når vigtige emner blev debatteret.

Noter

1. Se Rasmus Bartholins Tale om det danske Sprog, oversat fra Latin ved C. Behrend, København 1914 (Danske Grammatikere VI, udgivet af Henrik Bertelsen, København 1979 (1929), s. *33ff.); Sven Lindahl: »En Vergilreminiscens hos Rasmus Bartholin«, Danske Studier 86 (1991), s. 198.
2. Danske Grammatikere I, udgivet af Henrik Bertelsen, København 1979 (1915), s. 30.
3. Cicéron Tusculanes, tome I, par G. Fohlen et J. Humbert, Paris 1970 (1931), s. 5-6; se også Ciceros filosofiske skrifter IV, ved Franz Blatt, Thure Hastrup og Per Krarup, København 1971, hvori Tusculanae Disputationes foreligger oversat af Otto Foss.

Sven Lindahl